

УДК 338.2

ДЕРЖАВНЕ ФІНАНСУВАННЯ НАУКОВОГО СЕКТОРУ В КОНТЕКСТІ СТАБІЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Аспірант Р.О. Каліновський
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Ключові слова: державне фінансування, науковий сектор, економічний розвиток.

На сьогодні для нашої держави відновлення економічного зростання є одним із ключових завдань, від вирішення якого залежить доля майбутніх поколінь українців.

Виходячи із тенденцій розвитку сучасного світу, можна зробити висновок, що локомотивом росту економіки успішних країн є нові знання та оригінальні ідеї, які разом з фінансовими та матеріальними ресурсами забезпечують створення конкурентоспроможних товарів. Результати науково-технічної діяльності є одним із головних ресурсів, що визначатиме темпи економічного зростання країни.

У зв'язку з цим, всеохоплюючому та об'єктивному оцінюванню стану наукових досліджень приділяється особлива увага у всіх країнах світу.

Провідні країни відмовляються від індустріальної економіки і економіки, базованої на експлуатації власних природних ресурсів, переходять на технології 5 - 6 укладів. Водночас в Україні переважають сільське господарство, металургія та хімія, технології 2 - 3 укладів, властиві передовим країнам у середині ХХ століття.

За попередніми розрахунками органів статистики, у 2015 році в Україні питома вага загального обсягу витрат на наукові дослідження у ВВП становила 0,62%, у тому числі за рахунок коштів державного бюджету – 0,21%. В той же час, частка обсягу витрат на наукові дослідження та розробки у ВВП країн ЄС-28 у середньому становила 2,03%, у Китаї – 2,08%, США – 2,77%, Японії – 3,47%, Південній Кореї – 4,15%.

Слід зазначити, що динаміка витрат на наукові дослідження у ЄС та інших зазначених країнах протягом останнього десятиліття була позитивною. Наприклад, у Південній Кореї за період 2004–2014 років частка витрат зросла майже вдвічі – з 2,35% до 4,15% ВВП. Натомість в Україні спостерігаються протилежні тенденції: частка витрат на наукові дослідження скоротилася з 1,06% ВВП у 2003 р. до 0,62% у 2015 р.

Серед країн Євросоюзу найвищу частку витрат на наукові дослідження у ВВП мали Фінляндія – 3,17%, Швеція – 3,16% та Данія – 3,05%. Найнижчі сходинки займають Румунія – 0,38% та Кіпр – 0,48%.

Якщо визначати витрати на наукові дослідження у абсолютних показниках, то ситуація для України взагалі гнітюча. Так, Південна Корея спрямує на наукові дослідження близько \$58 млрд, Японія – \$143 млрд, Китай – \$226 млрд, США – \$497 млрд, Україна – \$0,6 млрд.

Міждержавні порівняння свідчать, що високорозвинені країни з найбільш високим рівнем ВВП на душу населення спрямовують на наукові дослідження і розробки порівняно найвищу частку виробленого ВВП, що дозволяє їм підтримувати високу інноваційну активність і, відповідно, забезпечувати високі темпи економічного зростання.

«Результати економетричних досліджень свідчать про позитивний і суттєвий вплив рівня наукоємності ВВП на загальну економічну динаміку, а отже, політика держави, спрямована на підвищення питомої ваги обсягу наукових і науково-технічних робіт у ВВП, є важливим фактором забезпечення економічного зростання в Україні» [1].

В Рекомендаціях Парламентських слухань від 25.03.2014 р. на тему «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави» констатується, що «в Україні за роки незалежності наука втратила функції впливу на соціально-економічний розвиток держави, відбулося до критичного рівня падіння показників вітчизняного науково-технічного потенціалу, що стало загрозою національної безпеки» [2].

Суттєвим ризиком економічного розвитку України на інноваційних засадах є державна політика щодо наукових досліджень – в Україні відбувається втрата наукового потенціалу через багаторічне скорочення чисельності науковців та кількості організацій, які виконують наукові дослідження і розробки. Протягом багатьох років спостерігається негативна тенденція зменшення рівня наукоємності ВВП, що, обмежуючи розвиток інноваційних процесів, негативно впливає на макроекономічну динаміку.

Тому, на даний час основними завданнями держави є [3]:

- виділення пріоритетних напрямків наукових досліджень;
- створення сприятливих умов для залучення коштів вітчизняних господарюючих суб'єктів та іноземних партнерів;
- забезпечення цільового використання коштів, направлених на проведення досліджень.

Основними напрямами підвищення макроекономічної ефективності наукової діяльності є наступні:

- створення законодавчих основ щодо збереження науково-технологічного потенціалу країни та підвищення ефективності його використання;
- створення сучасної інфраструктури науки та системи інформаційного забезпечення наукової діяльності;
- посилення інтеграції науки, освіти й виробництва;
- підвищення престижності наукової та науково-технічної діяльності, залучення молодих наукових кадрів, у тому числі шляхом підтримання гідної оплати праці;
- державна підтримка фундаментальних та прикладних наукових досліджень, у тому числі шляхом розробки державних наукових та науково-технічних програм;
- розвиток ринку наукової на науково-технічній продукції з метою імплементації наукових розробок в усі сфери життєдіяльності;
- посилення нормативно-правового захисту інтелектуальної власності тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лебеда Т. Б. Рівень наукоємності ВВП як фактор економічного розвитку / Т.Б. Лебеда // Математичне моделювання в економіці. - 2014. - Вип. 1. - С. 141.
2. Постанова Верховної Ради України «Рекомендації Парламентських слухань на тему: «Про стан та законодавче забезпечення розвитку науки та науково-технічної сфери держави» від 25 березня 2014 р. №1159-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nas.gov.ua/tradeunion/news/Documents/%D0%92%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF%20%D0%A8%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0%2018.04.2013%20%282%29.pdf>.
3. Ландіна Т. В. Проблеми фінансування науки в Україні та шляхи її вирішення / Т.В.Ландіна, І.І. Мельничук // Інноваційна економіка. – 2013. - №5. – С. 20.